

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

Біловодської Олени Анатоліївни

**на дисертаційну роботу Стасюка Мирослава Григоровича
на тему «Логістичні системи в управлінні конкурентоспроможністю
підприємств агропромислового комплексу»,
подану на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та
управління підприємствами (за видами економічної діяльності)**

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств виступає однією з ключових передумов їх стійкого функціонування та розвитку, особливо в умовах високої волатильності ринкового середовища, загроз продовольчій безпеці та технологічної трансформації аграрного сектору. Вирішальне значення у цьому контексті набуває логістичне управління, яке з інструмента оперативної координації перетворюється на стратегічний ресурс підвищення ефективності агровиробництва. Саме логістика забезпечує інтеграцію всіх етапів створення доданої вартості – від забезпечення ресурсами до доставки кінцевої продукції, формуючи нову парадигму управління, орієнтовану на гнучкість, цифровізацію та клієнтоцентризм. У цих умовах актуальність дослідження зумовлюється потребою створення науково обґрунтованих підходів до логістично-орієнтованого управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств. Це передбачає розробку методичних інструментів оцінки логістичної спроможності, формування цифрової логістичної інфраструктури, оптимізацію витрат і впровадження інноваційних логістичних рішень. Без комплексного підходу до логістики неможливо забезпечити адаптивність підприємств до зовнішніх викликів, включаючи воєнні ризики, кліматичні зміни, ринкову нестабільність та дефіцит кваліфікованих кадрів. Усе це обумовлює наукову та практичну значущість обраної теми дослідження, її своєчасність і відповідність потребам розвитку сучасного аграрного сектору України.

Представлене дисертаційне дослідження відповідає тематиці науково-дослідних робіт Сумського національного аграрного університету за темою «Формування механізму реалізації інтегрованого територіального управління в умовах переходу до сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0117U006534), де здобувачем обґрунтовано необхідність логістичного підходу до забезпечення просторової узгодженості аграрної діяльності та сталого розвитку сільських територій та запропоновано

концептуальні положення щодо формування регіональних логістичних систем як складової територіального управління в аграрній сфері. У рамках науково-дослідної теми: «Управління конкурентоспроможністю підприємств на засадах інноваційного маркетингу» (номер державної реєстрації 0119U100250) обґрунтовано впровадження логістично-орієнтованих підходів до управління ресурсами, цифровізації логістичних процесів, а також розробки індикативної моделі оцінювання логістичного потенціалу підприємств як чинника формування стійких конкурентних переваг в умовах ринку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Аналіз дисертації свідчить, що здобувачем виконано достатньо глибоке вивчення теоретичного базису поставленого наукового завдання. Список використаних джерел налічує 205 найменувань, серед яких наявні праці провідних фахівців з економічної теорії, аграрної економіки, менеджменту, нормативні, законодавчі та аналітичні матеріали. Дисертація характеризується чітким поданням результатів обраної здобувачем логіко-структурної схеми дослідження. Сформульована мета та визначені завдання дослідження дозволили дисертанту вдало застосувати залучений методологічний та методичний інструментарій. Зміст дисертації повною мірою відповідає обраній темі дослідження. Обґрунтовані в дисертації рекомендації пройшли апробацію, що підтверджується участю у міжнародних науково-практичних конференціях: «Управління розвитком соціально-економічних систем» (м. Харків, 2019-2020 рр.); «Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід» (м. Харків, 2022 р.); «Проблеми та перспективи розвитку економіки: світові та національні аспекти» (м. Одеса, 2024 р.) та ін., а також впровадженням результатів у рамках реалізації регіональних програм розвитку агропромислового комплексу Сумської області (довідка Департаменту агропромислового розвитку Сумської обласної державної адміністрації № 01-18/857 від 28.05.2024 р.), у практичній діяльності підприємств агробізнесу Київської та Сумської областей. Отже, отримані при виконанні дисертаційної роботи Стасюка М.Г. наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації є достатньо обґрунтованими та достовірними.

Ступінь новизни наукових положень. Наукова новизна дисертаційної роботи Стасюка М.Г. полягає в отриманні нового вирішення наукової проблеми обґрунтування засад побудови логістичних систем в управлінні конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу. Слід зазначити, що здобувачу вдалося обґрунтувати цілісну

концепцію логістичних систем в управлінні конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу на основі поєднання продуктивних компонент та елементів функціонального, інструментального та процесного підходів. Заслужують на увагу методологічні засади ідентифікації ролі логістичної спроможності в системі забезпечення конкурентоспроможності аграрного підприємства. На основі багатовимірної аналізи та формалізації логістичних процесів обґрунтовано її місце як інтегративного елементу економічного потенціалу, що забезпечує ефективну координацію матеріальних, інформаційних і фінансових потоків в умовах просторової диференціації агровиробництва. У дисертації фахово обґрунтовано підхід до побудови інтегрованої системи логістично-орієнтованого управління, що базується на ідентифікації взаємозв'язків між витратами на логістику, логістичною інфраструктурою, цифровими платформами і стратегічними цілями підприємства.

Серед результатів, що характеризуються науковою новизною, слід відзначити удосконалений методичний підхід до класифікації та оцінювання ефективності цифрових логістичних рішень для аграрного бізнесу, що враховує рівень інтеграції, функціональну повноту, адаптивність до національного контексту та потенціал до масштабування. Також розроблено алгоритм формування логістичної стратегії збирання врожаю, який дозволяє мінімізувати витрати через порівняльний аналіз альтернативних сценаріїв, що враховують сезонні, технічні, ресурсні та транспортні обмеження агропідприємства.

Подальший розвиток у дослідженні отримало тлумачення поняття «конкурентоспроможне логістичне управління», яке в контексті аграрного виробництва розглядається як динамічний процес досягнення стійких конкурентних переваг на основі цифровізації логістики, автоматизації операцій та інтеграції логістичних функцій з іншими елементами управлінської системи підприємства. Встановлено причинно-наслідковий зв'язок між рівнем логістичної спроможності, впровадженням інноваційних рішень і зростанням ефективності основної діяльності аграрного підприємства. Також акцентовано на необхідності трансформації стратегічного планування в агрологістиці на засадах адаптивності, цифрової аналітики та ризик-менеджменту, що дозволяє вибудовувати стратегії, здатні ефективно реагувати на зміну зовнішніх умов і вимог ринку.

Повнота викладення у відкритому друку наукових положень дисертації. За темою дисертаційної роботи Стасюка М.Г. опубліковано

10 наукових праць, із них: 4 статті у вітчизняних фахових наукових виданнях, 1 стаття у зарубіжному виданні, 1 розділ колективної монографії та 4 публікацій в інших виданнях. Оприлюднені в публікаціях наукові положення не викликають сумнівів, не містять протиріч з базовими положеннями економічних наук, а також з достатньою повнотою відображають сутність та зміст матеріалів дисертаційного дослідження.

Винесені на захист положення наукової новизни та основні результати дослідження з достатньою повнотою оприлюднені у відкритому доступі. Вимоги щодо необхідної кількості статей у наукових фахових виданнях дотримано. Зміст реферату відповідає змісту дисертації.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Стасюка Мирослава Григоровича «Логістичні системи в управлінні конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу» складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 190 сторінок, з яких основний зміст викладено на 175 сторінках. Дисертація містить 22 таблиці, 21 рисунок та 1 додаток.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи логістичного управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств» досліджено еволюцію уявлень про конкурентоспроможність в аграрному виробництві, обґрунтовано логістичне управління як інструмент забезпечення ефективності та конкурентних переваг аграрних підприємств. Уточнено понятійно-категоріальний апарат логістично-орієнтованого управління, визначено сутність понять «логістична спроможність», «конкурентоспроможне логістичне управління» та «логістично-орієнтована система управління» з урахуванням специфіки аграрного сектору, цифровізації та просторових викликів.

У другому розділі «Оцінювання стану та потенціалу логістичного управління в аграрних підприємствах» здійснено багатовекторний аналіз логістичних витрат, організаційної структури логістичного управління та цифрової трансформації логістики. Розроблено індекс логістичної спроможності підприємств (W), який відображає готовність до логістичних трансформацій, а також проведено класифікацію цифрових логістичних рішень для аграрного сектору відповідно до критерію функціональності, доступності, адаптивності та масштабованості.

У третьому розділі «Напрями вдосконалення логістичного управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств» запропоновано економіко-математичну модель логістичної стратегії збирання врожаю, яка дозволяє зменшити витрати на 12–17% залежно від

просторових умов, та обґрунтовано модель створення регіонального логістичного центру як ключового елементу агрологістичної інфраструктури. Визначено вплив логістики на сталий розвиток сільських територій, обґрунтовано необхідність державно-приватного партнерства, впровадження цифрових платформ і підвищення кадрової спроможності агрологістики.

Дисертаційна робота Стасюка М.Г. відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), за змістом, обсягом та структурою – вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Практична цінність результатів дослідження. Результати дисертаційного дослідження характеризуються практичною значущістю в контексті можливості використання сільськогосподарськими товаровиробниками та органами державної влади запропонованих дисертантом наукових положень та практичних рекомендацій щодо управління розвитком та підвищенням конкурентоспроможності аграрних підприємств. Рекомендації автора та окремі результати дисертаційного дослідження використовуються аграрними підприємствами Київської та Сумської областей: ТОВ "ТОПЛЕКС" Бородянського району Київської області (довідка № 23 від 15.05.2024 р.), ПП «Агрофірма «Слобожанщина» Роменського району Сумської області (довідка № 81 від 19.06.2024 р.), ТОВ «Хлібодар» Сумського району Сумської області (довідка від 12.06.2024 р.), а також у навчальному процесі Сумського національного аграрного університету, під час викладання дисциплін «Логістика», «Аграрна політика», «Маркетинговий менеджмент» для здобувачів вищої освіти ступеня «магістр» спеціальностей 073 «Менеджмент» і 075 «Маркетинг» (довідка №1272 від 28.05.2024 р.).

Зауваження до дисертаційної роботи. З урахуванням достатньо високого теоретико-методичного рівня підготовки дисертаційної роботи необхідно звернути увагу на наявні в ній окремі недоліки та дискусійні положення:

1. Автором не завжди чітко розмежовано стратегічний і тактичний рівень логістичного планування, що в окремих випадках ускладнює методологічну інтерпретацію запропонованих підходів. Наприклад, при формулюванні логістичних стратегій збирання врожаю або створенні регіонального логістичного центру не завжди достатньо представлено аргументацію щодо рішень, які належать до довгострокових структурних змін, а які – до оперативного реагування або короткострокової адаптації.

Врахування цього аспекту дозволило б підвищити прикладну цінність запропонованих моделей.

2. Доцільно було б більш глибоко охарактеризувати ризики цифровізації логістичних процесів, особливо з огляду на кібербезпеку, технологічну залежність від окремих розробників програмного забезпечення та загрози збоїв у разі відсутності інтернет-покриття чи перебоїв у роботі IT-інфраструктури. У контексті зростання цифрової трансформації агрологістики ці аспекти набувають особливої актуальності, зокрема, для підприємств, які лише починають процес цифрової інтеграції.

3. Оцінювання прихованих логістичних витрат, безперечно, є перспективним напрямом дослідження, проте в дисертаційній роботі потребує деталізації методологія виявлення та оцінки таких витрат, особливо у малих сільськогосподарських підприємствах. Бажано було б подати приклади застосування запропонованих індикаторів або алгоритмів аналізу на практиці, зокрема, з урахуванням обмеженого доступу до аналітичних систем або нестандартизованої звітності.

4. У дисертаційній роботі недостатньо висвітлено питання адаптації логістичних стратегій до умов воєнного часу, що є особливо актуальним для аграрного сектору України. З огляду на змінну доступність транспортних коридорів, ризики руйнування інфраструктури та нестабільність постачання ресурсів доцільно було б доповнити аналіз сценаріями логістичної стійкості та заходами щодо забезпечення безперервності агрологістичних операцій.

5. У ряді положень не повною мірою враховано специфіку кооперації між агровиробниками різних організаційно-правових форм, зокрема, фермерськими господарствами, агрохолдингами та крафтовими підприємствами. Така взаємодія може мати істотний вплив на структуру логістичних потоків, динаміку витрат та рівень логістичної інтегрованості. Доцільно було б запропонувати типологію форм кооперації та їх вплив на ефективність логістичних рішень.

6. Потребує додаткового уточнення механізм взаємодії між регіональними логістичними центрами та локальними агровиробниками, особливо в умовах обмеженості інфраструктури в окремих районах. Зокрема, в роботі недостатньо висвітлено, яким чином відбувається координація логістичних потоків на рівні територіальних громад, як формуються правила доступу до логістичних послуг для малих і середніх виробників та які моделі співфінансування є можливими в умовах низької щільності агрологістичних вузлів у сільській місцевості.

Втім, зазначені зауваження не зменшують наукову цінність та

практичну значущість дисертації.

Висновок про відповідність дисертації вимогам МОН України.
Дисертація Стасюка Мирослава Григоровича «Логістичні системи в управлінні конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу» за змістом та оформленням відповідає вимогам пп. 9, 11 та 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами), а її автор – Стасюк Мирослав Григорович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Опонент:

професор кафедри маркетингу

і бізнес-адміністрування

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка,

доктор економічних наук, професор

Олена БІЛОВОДСЬКА

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЄ
ВЧЕННЯ СЕКРЕТА
КАРАУЛЬНА
20 березня 2014

